

dat Quéré in Australië zou blijven. De bedoeling was dat de 'K 12' zou worden gebruikt voor het overbrengen van de eerste geheime agent naar Java en van der Plas vond daar in die tijd een kandidaat voor die hem in alle opzichten geschikt leek: een van de leerling-vliegers, sergeant-vlieger *Raden* Iswahjoedi Wirjomihardjo. Diens uitzending zou het grote voordeel bieden dat een Javaan als geheim agent actief zou worden. Ook kon van der Plas de naam en het adres geven van een inheems bestuursambtenaar: een *wedono* in het uiterste zuiden van de residentie Besoeki, aan Java's zuidkust dus (zie kaart III op pag. 58-59), van wie hij vertrouwde dat hij bereid zou zijn, hulp te verlenen. Niet dat Iswahjoedi's inzet niet kennelijk grote risico's met zich zou brengen! In maart, april, mei en juni '42 wist niemand van Java te ontsnappen – wat daar gebeurde, wat daar aan maatregelen werd genomen (maatregelen waarmee elke geheime agent rekening zou moeten houden), kon slechts worden afgeleid uit de door Batavia en Tokio omgeroepen berichten. De Australiërs hadden er een ontvangststation voor, waaraan personen verbonden waren die het Japans meester waren – aan hen werden in maart of april enkelen toegevoegd die Nederlandse of Maleise teksten konden uitwerken. Er werd aanvankelijk niet veel opgevangen. Het 'Overzicht van de luister-rapporten 10-14 april 1942'¹ (lang niet al die overzichten zijn bewaard gebleven) vermeldt:

'De berichten die ons in deze periode over Nederlands-Indië bereikt hebben, zijn schaars. De Japanners gaan voort met de bezetting van de eilanden, o.a. Billiton (10 april). De tegenstand op Sumatra schijnt geëindigd te zijn; op Java duurt hij echter nog voort' –

waarop men die laatste conclusie heeft gebaseerd, is ons niet duidelijk.

De uitzendingen van Radio Batavia in het Nederlands werden op 1 mei voor het eerst opgevangen. Enkele weken eerder waren op Java drie Nederlanders terechtgesteld omdat zij naar Geallieerde uitzendingen hadden geluisterd en het opgevangen nieuws hadden verspreid – hieromtrent werd geen bericht in Australië opgevangen maar dat geschiedde wél, nl. in de vorm van een bericht van Radio Tokio en andere Japanse zenders, toen begin mei om diezelfde reden nog eens twee Nederlanders geëxecuteerd waren. 'Zeer voorzichtig', aldus het 'Overzicht luisterrapporten korte golf-stations 5-11 mei 1942'²,

¹ Exemplaar in IC, L 70.   ² A.v.